

Zpravodaj

LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM – 73. ROČNÍK

30. 6. 2024 | ČÍSLO 2.

Petra Kosová a Tomsa Legierski: V Alfě konečně vykračujeme

Jednou z legend českého loutkového divadla a taky častým hostem v chrudimském festivalovém programu je plzeňská Alfa. Letos se sice nepotkáme s žádnou z jejich inscenací, ale alfáků je v Chrudimi k potkání spousta. Jako lektori semináře tu debutují její umělecký šéf Tomsa Legierski a dramaturgyně Petra Kosová.

Tomso, o tobě jsem se teď z medailonku ve věčejším Zpravodaji dozvěděl, že jsi původně studoval teologii. Jak se to stalo?

TL: Můj děda byl za komoušů undergroundový kazatel a já jsem si myslel, že to je cesta, na té teologii jsem ale zjistil, že ne. Naštěstí jsem potkal Borise Hybnera, který mě vytáhl na HAMU – chybí mi jeden semestr a zkoušky z hebrejštiny.

Měl jsi už před vysokou nějakou zkušenost s divadlem? S amatérským souborem, s dramatikem nebo tak?

TL: Na dramatik jsem nikdy nechodil, ale moje rodina je věřící, jsme protestanti. Když mi bylo jedenáct, do naší církve ve Zlíně jednou přijeli Holanďani, přivezli pantomimu a mluvili o Marcelu Marceauovi, o kterém jsem samozřejmě nevěděl vůbec nic. Tehdy vznikla při naší církvi skupina, kam mě přizvali, začali jsme

dělat etudy, jezdili do spřátelených církví v Irsku, v Německu, jel jsem na nějaké workshopy a tak. A na Otevřenu Kolín, kde jsme hráli, jsem potkal Borise Hybnera, bylo to někdy na podzim a v únoru byly přijímačky na HAMU a on řekl: „Přijď.“ Boris jak slíbil, tak udělal – a vzal mě. Když jsem HAMU dodělal, věděl jsem, že chci někam dál. Potkal jsem Michala Hábu a ten mi řekl, ať zavolám Makonjovi, že mi poradí. Tak jsem zavolaal Karlu Makonjovi, ten mě vzal k Josefu Kroftovi a nakonec jsem DAMU dokončil, když už jsem byl v Alfě, protože jsem si dělal i doktorát, který jsem dodělal před čtyřmi lety.

Koso, u tebe se asi dá říct, že ses k profesionální dramaturgii dostala jako amatérský divadelník?

PK: No rozhodně! Já jsem začínala jako interpret poezie, asi ve dvanácti letech. Náhodou jsem si to zkusila a zjistila, že mě

interpretace zajímá. Tehdy vznikl Západočeský klub recitátorů, kde s námi dělal Jarda Řezáč, jezdil za námi i Vladimír Justl, s Jiřinou Hůrkovou z Ústavu pro český jazyk jsme zase řešili texty a překlady. Já jsem se tam postupně začala učit mluvit, protože jsem měla příšerný plzeňský dialekt a pan doktor Justl mi po nějaké recitaci Václava Hraběte vzkázal, že jsem jazykové prasátko. Vyřizovala mi to Jiřina Hůrková, krákala mě u toho za vlasy. Justl ale prý že by ode mě jako od lidského typu Hraběte velmi rád ještě slyšel – a já jsem se zapřela a rozhodla jsem se, že se tím budu zabývat a že mu dokážu, že na to mám. Pak jsem se odchýlila od divadla poezie, hned v prvéku na gymnáziu mě totiž oslovila spolužačka a já jsem šla do Divadla Špalíček, tradičního loutkového divadla se vším všudy, včetně rozdělené interpretace a podobně. To jsem hrozně ráda zažila. Pak mě oslovil Strápek, který byl tehdy na vrcholu a pravidelně hostoval na Chrudimi. A pak už jsem oscillovala mezi loutkáři a divadlem poezie, s Kubou Vašíčkem jsme dělali třeba inscenaci *Fucking Generation*...

... dodnes kultovní!

PK: A mezitím jsem jezdila na spoustu různých seminářů, třeba nonverbální komunikace, loutkářských, hlasovek a podobně... A pak je tu ještě etapa souboru Geld und Money a inscenace *Kachničky Ošidori*, to byla taková provokace vůči Evropskému hlavnímu městu kultury. Chtěli jsme si zkusit jenom tak něco takhle drobného a byli jsme velice překvapení, že jsme s tím najednou jeli do Chrudimi a do Hronova. Dramaturgii jsem se ale víc věnovala v Českém rozhlase, kde jsem léta pracovala, v literárních pořadech pro Prahu nebo pro Vltavu.

Jak ses stala dramaturgyní Alfý?

PK: To bylo dost šílené. Byla jsem v komisi pro čtyřleté granty a když jsme měli pauzu, tak najednou zvoní telefon od Tomáše Dvořáka, který vcelku nerad komunikuje. Prý že chce se mnou mluvit a že mě zve na pivo a ať neříkám ne a rozhodně přijdu. Předestřel mi nad tím pivem svoji myšlenku, že dlouholetý dramaturg Alfý Pavel Vašíček odchází a on o mně ví, že se dlouhodobě věnuju loutkovému divadlu, že miluju Alfů, dlouhodobě ji sleduju a vím, co se tam děje, znám všechny ty lidi a že se dramaturgii věnuju v Rozhlase, takže si myslí, že bych to měla zkusit v Alfě. Nakonec jsem kývla s tím, že vypomůžu na čas-
tečný úvazek, ale až se vybere nový umělecký šéf, tak si prostě přivede svého dramaturga a já uvolním místo. Zůstala jsem částečně v Rozhlase a byl to trochu boj. Pak ale na hostovačku přišel Tomsa, vznikla inscenace *ALFA farma* a Tomáše Dvořáka velmi oslovilo, že někdo pracuje s loutkami – a nabídl Tomsovi, aby ho vystřídal na postu. A Tomsa řekl, že by chtěl, abych tam já zůstala s ním.

Tomso, jaké je aktuální dění v Alfě, a co třeba čeká konkrétně tebe jako režiséra?

TL: My teď konečně vykračujeme. Začínáme sice pátou sezonu, ale rok a půl byl COVID a divadlo plánuje pár let dopředu – takže spousta věcí dojížděla. Teď mám konečně dojem, že vstupujeme do sezony, kterou jsme společně s Jakubem Horou, Petrou Kosovou a po dohodě s dramaturgickou radou našich herců naplánovali. Teď nás čekají zajímavé věci. Petr Borovský chystá projekt Bedřicha Smetany, Peter Varga bude dělat celosoubovou vánoční inscenaci. Do naší klasické linky po *Zlaté rybce* píše Máša Nováková *Sůl nad zlato*, na to se moc těším. A Šimon Spišák chystá projekt na téma Hans Christian Andersen – ten má totiž výročí – kolik, pět set padesát let?

PK: Tolik opravdu ne.

TL: Dvě stě dvacet let od narození to bude.

PK: Probírali jsme s Šimonem, na co by měl chuť, a on okamžitě z našich návrhů sáhl po Andersenovi. Rádi bychom se obrátili k překladům Františka Fröhliche – protože většinou vycházejí převyprávění, která jsou taková oblesklá, pohádkovější, kdežto v originálech je víc temnoty a štiplavosti. A v další sezoně

bychom měli navázat na dívčí témata, se kterými začne už ta *Sůl nad zlato*, s textem *Klárka a jedenáct babiček*, se kterým teď pracujeme i tady se seminaristy.

To mi skvěle nahráváš: jak seminář koncipujete?

TL: Mě hrozně baví učit, učím už skoro patnáct let na DAMU, ale učím úplně něco jiného: primárně pohyb, tělo, pohyb na jevišti, sólo, duet, skupina atd. Mám pocit, že v jakémkoliv divadle je pohyb strašně důležitý, propojený s dechem. Kosa mě ale už snad tři roky uhání, abychom tady na Chrudimi měli dramaturgicko-režijní seminář. Režie se podle mého názoru dá učit jenom tak, že někdo něco zkusí. Já nerad dělám u stolu. Řekl jsem seminaristům, že máme spíš takovou teoretičtější část (ukazuje na Kosu) a praktičtější část (ukazuje na sebe). Nakonec jsme to dneska dost prokecali, ale dal jsem jim ochutnávku pohybu.

Tomsa se na Chrudimi zatím vždycky jenom minul, ale ty máš, Koso, už s festivalem něco za sebou. Máš nějakou jednu konkrétní chrudimskou vzpomínku?

PK: Já mám vzpomínek tolik! Pro mě je hrozně podstatná ta chrudimská atmosféra. Když začnu mluvit o Chrudimi, tak naznačuju objímání. Je to tady pro všechny, co sem jezdí, takové bezpečné místo, ostrov pozitivní deviance. Chápu, že si někdo bere dovolenou a jede sem třeba do semináře. Na to pomyslím, když pomyslím na Chrudim. Ale trvalá vzpomínka je samozřejmě taky – jak jsme tu ty *Kachničky Ošidori* hráli krátce po sobě snad dvanáctkrát, na to se zapomenout opravdu nedá.

Michal Zahálka

A zase ty humory...

Inscenace *Baba Jaga a Meč moci nejmocnější* Loutek bez hranic má všechny předpoklady pro to, aby byla dobrým divadlem a nejen dětskému divákovi poskytla napínavý, dobrodružný a emočně silný zážitek. Kvalitní a aktuální předlohu, krásnou, nápaditou a imaginativní scénografii, chytlavý hudební doprovod a minimálně v Lukáši Bouzkovi taky charismatického herce, který suverénně komunikuje s publikem, ale má i cit pro vlastní vyprávění příběhu. Ovšem příběh o tom, jak těžké je nepodlehout vidině neomezené moci, inscenátoři neustále tak ironicky shazují a komentují, že se na stejnou vlnu rychle naladí i publikum (o dost nedisciplinovanější bylo tentokrát to dospělé). Jistě, obava z podlehnutí přílišnému patosu v ruské lidové předloze může být oprávněná, ovšem dá se vyvažovat střídavým hereckým odstupem, pro který byl vytvořen předpoklad nosným rámováním příběhu jako pacifistického vyprávění tří válečných veteránů, nebo třeba lehkou groteskností, jak se skvěle povedlo v songu *Baby Jaga*. Ovšem herecké odbourávání se, hlášky typu „princezna s paroháčem na čele“ a fórký, kdy hrdinka hledá Kostěje Nesmrtnelného u stánku s párky v rohlíku, pokladné kina či zpovědnici (kde ji kněz vybízí místo k pokání k pokání), spolehlivě shodily nejen patos, ale celou inscenaci. Už dlouho jsem v divadle necítila takovou lítost nad promarněným potenciálem.

Jitka Šotkovská

Tváře Damúzy

Damúza, tento velkoproducent komorních (převážně) loutkových inscenací pro děti – na repertoáru má v tuto chvíli, pokud jsem počítal dobře, šestatřicet produkcí označených slovem „pohádka“ – je tradičním dodavatelem chrudimského doplňkového programu. V sobotním dopoledni tak bylo možno hned po sobě zhlédnout dvojici kousků, které až doslovně ilustrují dvě tendence damúzích produkcí, jak jsem je za poslední roky na LCH pozoroval.

Faust Petra Besty a režiséra Janka Jirků je jarmareční podívaná, která se co do rytmu i smyslu vydává všanc dětským divákům. Živá a dravá komunikace s nimi je na prvním místě, příběh je tím, co se poddává a ustoupí. Tu komunikaci zvládá Besta suverénně: jeho frajersky přídrzlý šarm a pohotovost, s níž umí publikum v pravou chvíli rozparádít a v pravou chvíli zkrotit, je nesporný. Stejně jako jeho průrazně dominantní zjev, kterému postačí jen přehodit si rozpuštěné vlasy bez obličej, aby o jeho luciferovské autoritě nebylo pochyb. Z faustovského příběhu ovšem předvedl jen hodně základní obrys a i v něm bylo leccos postradatelné. Třeba výstup Kašpárka – ironickým glosátorem, který příběh rozvrací zcizujícími poznámkami, je už Besta sám a další shazující postavy netřeba. Nepochopil jsem, proč peklo s Faustem dojednává tradičně pojatý úpis duše, když zároveň Mefisto stále zdůrazňuje, že v pekle je plno a o další zatracence tam nikdo nestojí. I laciná pointa, v níž se Faustovi uleví ve chvíli, kdy z hlavy vytrousí všechny nabyté vědomosti a může si tak spokojeně užívat prostých radostí života, působila jako útěk z příběhu daný tím, že je už třeba představení nějak ukončit. První den prázdnin ovšem děti přímou komunikaci na téma „škola je pruda“ přijímaly s viditelným potěšením.

Mezi pařezy režisérky Michaely Čajkovičové je naopak představitelem polohy lyrické titěrnosti. Holčička Nina odjede s „mámou a tetou“ na prázdniny na chalupu, kde se při hraní o samotě potkává s podivnými věcmi a postavami, ať je to záhadný chlapec z třeshně, kouzelné modré boty, které mu utekly, nebo zákeřná liška. Do jaké míry se to děje vše v její fantazii a jak to spolu souvisí, jasné úplně není – a asi o to ani zásadně nejde. Primární je křehká letní atmosféra a půvabné snové objekty výtvarnice Josefíny Holcové. I pro šedesát diváků to ovšem celé působí tak, že je to dimenzováno ideálně pro dvacet, ale deset by bylo lepší. Ana Nežmah a Danny Takieddin hrají jemně insitním způsobem, u něhož není úplně jasné, co je vědomá naivizující nadsázka a co prostá nešikovnost. Ve chvíli, kdy se náhle pokusí hlasově důkladně ilustrovat holčičí bezelstnost nebo liščí vychytralost, překlápí se to hodně na tu druhou stranu.

Jan Šotkovský

Gastroglosa o pařezech

Ó půvabnosti námětů,

ó jemný a klidný šarme hereček, ó hravá hloubko dětské imaginace, ó nenučená síla jednoduchých prostředků divadla loutek a objektů! Do jednoho tyglíku byly jste vloženy, dnem i nocí zaklety, aby vzešlo dílo mocné, působící, dílo potěšující, obohacující, dílo, co rozechvívá! Tvůrci však zapomněli přidat onu přísadu, co všechny zbylé propojí a v jednu substanci přetaví – bez špetičky dramaturgie ani ty nejlepší předpoklady a nejlepší úmysly nevzejdou a svůj potenciál nenaplní.

/Jaroslavská babička/

Poslední pivo a dom

Novocirkusový soubor Cirk La Putyka přijel na Chrudim se svou inscenací *La Putyka*. Jak název vypovídá, ocitáme se v putyce, v pořádném pajzlu, v milované hospůdce. Problém je v tom, že se právě zavírá. Hospodský hlásá: „Dopijem a pudem.“ Načepuje poslední pivo, dokonce rozdává lahve do publika (samozřejmě uspokojí pouze malou část rukou natahujících se pro pivo; pro ty, co sedí na balkoně, má speciální nabídku: „Dnes obsluha nahore bez“). Pak dodá, že odmítnout poslední pivo je jako odmítnout první pomoc. Ono poslední pivo se však pěkně zvrtné a v putyce se začne dít skutečný cirkus. Nejen že se dva zdánlivě nepohybliví štamgasti pohnou, oni spolu dokonce předvádí akrobatické kousky, které ledajaký cvičenec nedokáže. Divák nepřestává být překvapován, co v takovém podniku vidí a slyší. Každý příchozí vzbudí v podniku rozruch. Sledujeme další akrobatické kousky, svůdný tanec, potyčky a rvačky, dokonce i kázání. Vrcholem a zakončením je sólo hospodského *Když jsem já pařil to první léto*. V posledním sloce slyšíme: „Když jsem já pařil to páté léto, vypařil jsem se ze světa za to.“ Tak snad se nikdo z nás nevypaří ani kvůli alkoholu, ani kvůli horku, které na festivalu zažíváme. Na ochlazení si dejte třeba pivo, ale pozor, největší umění je vědět, kdy přestat.

Františka Benešová

Redakce Zpravodaje se představuje

Františka Benešová

je v redakci na Loutkářské Chrudimi letos poprvé. V minulém roce se festivalu účastnila jako dobrovolník a díky nadšení a zájmu se dostala právě do redakce. Těší se, až pozná, co všechno tato práce obnáší, neboť tato zkušenost jí v životě chybí. Dokonce by jí nevadilo, ani kdyby měla jen ostatním kolegům v redakci nosit kafe.* Hlavně že bude celý týden obklopena loutkami, divadlem a loutkáři. V současnosti studuje na pedagogické fakultě obor, který s divadlem ani s psaním mnoho společného nemá. Je to tělesná výchova. Kromě studia, pohybu a všech možných sportů se věnuje hraní v divadle a recitaci. Na divadle ji mimo jiné zajímá i práce s loutkami. Zřejmě nikdy ji nepřestanou fascinovat obyčejné předměty, kterým loutkáři umí vdechnout život.

**Nebude. (Pozn. šéfredaktora.)*

foto Bára Gréeová

Milan Hábl

v současné době studuje divadelní vědu na FF MU, pracuje jako badatel a začínající wiki-rezident v brněnském

HaDivadle. Divadlu se věnuje od puberty, kdy nastoupil na mosteckou ZUŠ F. L. Gasmanna. Po třech letech zahrabaných pod hromadou teatrologických textů, dramát a pivních menu se vrací k praktické stránce divadelních aktivit. V minulosti spolupracoval s Institutem umění – Divadelním ústavem na tvorbě slovníkových hesel. Letos se mimo jiné podílel na zpravodajích festivalů Přemostění, celostátní recitační přehlídce Wolkrova Prostějova a také působil jako hlava a editor podcastu Be DSB časopisu Theatrocén vycházejícího v rámci Divadelního světa Brno 2024.

Jacques Joseph

Jsa narozen do loutkářské rodiny, kolem loutek se chtěl nechtě pohybovat od narození. Na Chrudim začal jezdit před nějakými třiceti léty a s jen minimálními přestávkami jezdí doteď, vykonával zde střídavě funkce dítěte, rodiče, semináristy, redaktora, moderátora. V civilním životě vystudoval filosofii a divadelní vědu na FF UK, nyní přednáší na PŘF UK a ve volných chvílích překládá všechno možné, od odborných textů po divadelní hry. Je rovněž dramaturgem festivalu Sněž tu zábu.**

***Od uzávěrky medailonku festivalu po osmi pilných letech oznámil svůj zánik v dosavadní podobě. (Pozn. šéfredaktora.)*

foto Kiva

Jarek Jurečka

Pošel z Plzně, prošel Prahou a došel do Brna, kde pracuje jako dramaturg Činohry NdB. Protože od září do června se baví jen o hercích, bavívá ho začátkem července zabavit se loutkami, objekty, vodiči, loutkáři a dalšími zábavami z rodu nikoliv činoherního. Před covidem už se s Loutkářskou Chrudimí a její redakcí potkali a na první pohled si zavoněli, v současnosti věří, že nastal čas na tomto letním vztahu zapracovat. Zatímco v práci se věnuje psaní, čtení, mluvení a jejich vzájemným kombinacím (mluvení o psaní, čtení o mluvení, psaní o čtení atd.), ve volném čase se radši věnuje hudbě a láteření na nedostatek času.

foto David Konečný

Jitka Šotkovská

je teatroložka, redaktorka a dramaturgyně. Pracuje v Týmu pro výzkum moderního českého divadla ÚČL AV ČR

a v redakci časopisu Svět a divadlo. Je zakládající členkou divadla Tramtarie, pozdějšího Buranteatru a dnešního Vejminku. Amatérské divadlo lektoruje nebo o něm píše přes dvacet let, na Loutkářskou Chrudim ji ovšem poprvé vzaly před nějakými osmi lety její děti a od té doby ji s sebou berou pravidelně. Přestože její parketou je především činoherní divadlo, s tím loutkovým má spojené nejenom ty z nejhezčích diváckých zážitků, ale i několik zásadních životních milníků. V roce 2001 získala čestné uznání za loutkohercecký výkon na Hanáckém divadelním máji v Němčicích nad Hanou, ve stejném roce složila maturitu z výtvarné výchovy návrhem a výrobou loutek k Werichově *Lakomé Barce* a přes deset let psala scénáře pro televizní mapeťáky Jů a Hele, Mufa a zejména jejího oblíbence Haryho Šoumena.

Jan Šotkovský

Narodil se roku 1982 v Havířově. Od roku 2000 žije v Brně, kde dvanáct a půl roku studoval JAMU. Od té doby na ní učí, poslední dva roky jako vedoucí doktorského studia. Od roku 2007 doposud je dramaturgem Městského divadla Brno. Jako dramaturg působil v nezávislém souboru Buranteatr, který spoluzakládal, a činí tak i v jeho pohrobku, Divadle Vejminek. Má rád divadlo v různých podobách, jeho historii a teorii. Na Loutkářské Chrudimi bude cca posedmé a jezdí sem moc rád, i když divadlo s loutkami v životě nedělal (možná právě proto). Má ženu, dvě děti, rád čte a často používá humor (ne vždy vhodně, ne vždy srozumitelně).

foto Barka Fabiánová

Michal Zahálka

Pochází z amatérského loutkářského rodu z východočeských Smřic. Odchovanec královéhradeckých Jeslíček, absolvent divadelní vědy na FF UK, doktorand translologie tamtéž. Chvilí dramaturgoval v Městských divadlech pražských, byl členem týmu festivalu Sněz tu žábu***, dlouho dramaturguje Mezinárodní festival Divadlo v Plzni, pracuje jako redaktor knížek v Divadelním ústavu... a ze všeho nejradši (a nejčastěji) překládá z francouzštiny a angličtiny, co mu přijde pod ruku: poezii, písničky, prózu, komiksy, ale nejčastěji divadelní hry. Na Loutkářské Chrudimi se postupně vyskytl jako účinkující, vnuk laureáta Zlatého Tyla, recenzent, porotce, redaktor... až dospěl k šéfredaktorství. Jeho festivalový kariérní cíl ovšem leží jinde: před pár lety zaskočil za odcestovanějšího Jakuba Vašíčka v semináři X a od té doby se touží jeho pozice zmocnit trvale. Dokonce za tím účelem uplácel seminaristy v deset dopoledne vínem, které zbylo v redakci, ale dosud to nepomohlo. Nevzdává to.

*** = ** (Pozn. šéfredaktora.)

Petra Líbová

V „civilu“ řídí cirkus Montessori školek a jeslí v Kladně. Doufá, že aspoň pár dní nebude muset tahat za žádné nitky. V technické redakci Zpravodaje je letos podvanácté. Z festivalu se stala neodmyslitelná celorodinná prázdninová tradice a láska. Považuje se za činorodého člověka a možná i proto se moc těší na redakci, ve které konečně vládne Zahálka.

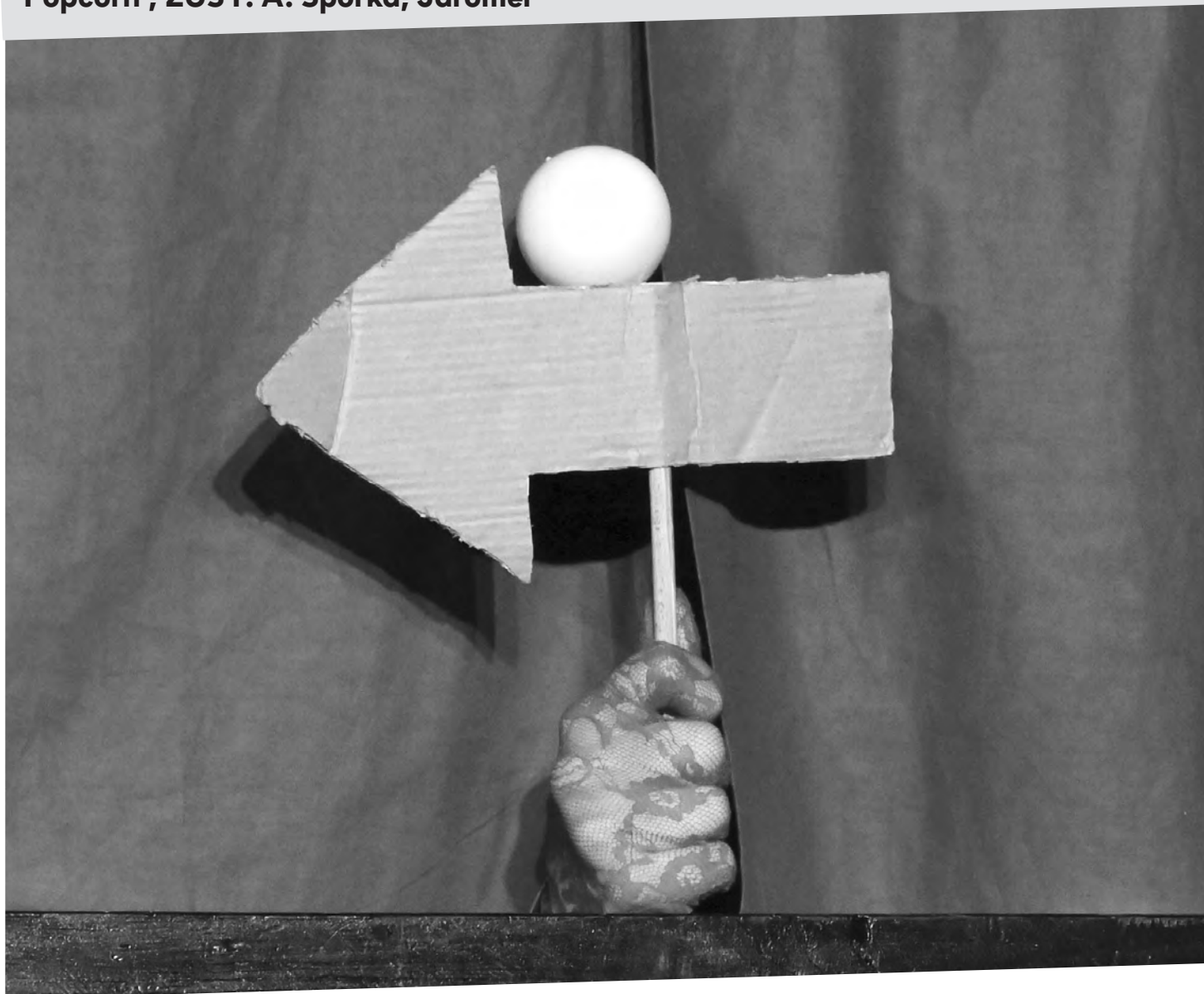

Vojta Líba

...je letošní sazečstvo Zpravodaje v zácvi-ku. Nalívat (nejen text) bude v dynamic-kém duu s Petrou Líbovou (svojí mamin-kou). Pokračuje tak dnes už v podstatě tradičním rodinném řemesle. Chrudim už prožil jako ilustrátor, seminarista i dobrovolník. Mimo festivalový týden tvoří, studuje na olomoucké UPOL výtvarnou výchovu, hraje na analogové syntezáto-ry, působí v DIY kolektivu HLUBINA a je jediným členem (anti)hudebního projektu Bunkerer, kterým baví otrlé depešáky a další individua nejen v ČR. Momentálně žhne láskou pro elektropunk, ale poslouchá velké objemy další hudby, snaží se najít víc času na čtení knížek a hodnotí chuťovou kvalitu hummusů dostupných v řetězci Lidl.

Hostinec U Tří

Popcorn, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř

Tarantinovská loutková pohádka?

Začátek sobotního programu byl ve znamení volnějšího diptychu dvou inscenací z dílny ZUŠ F. A. Šporka z Jaroměře pod vedením Jarky Holasové. Po zhlédnutí *Nové metody* a krátké technické pauzy se vracíme do stejného sálu, v němž už stojí černý loutkový paravan s několika zataženými okýnký, což by měl být onen *Hostinec U Tří*. Soubor Popcorn v anotaci uvádí, že hlavním cílem jejich inscenačního tvaru je si na nás „vyzkoušet základní principy loutkářského řemesla“ a téma se prý nemusíme pokoušet hledat.

Na samotném začátku představení se zjeví dvě rukavicové loutky s kladívky, kterým se po několika neúspěšných, avšak geniálně groteskních pokusech podaří zatlouct hřebík, na nějž se poté zavěsí cedulka s názvem zmiňovaného hostince. Nicméně dělnická situace se neobešla bez oběti a jeden z rukavičáků nešťastnou náhodou během práce zemřel, což podniku absolutně nevádí, jelikož zesnulého určitě nějak dále využítuje.

Tento tvar se skládá z několika svižných epizodických výstupů, jednoduchých, komických díky své prostotě a práci s timingem.

V situacích se objevují různé rukavicové loutky, jejichž typologii podle ošacení dokážeme lehce rozluštit. Výstupy se zaměřují na situace, v nichž se rukavičáci nechovají vůči sobě zcela hezky. Lehce se tematizuje prostopášnost, nepozornost, naivita, závist, dobírání si jiných a krádež. Když se někdo z dalších rukavic dopustí nějakého z těchto hříchů, po chvílce se zjeví červená krajovaná rukavička, jež se o provinilce sadisticky postará. Je ovšem také možné, že v inscenaci hledám až moc velký smysl a soubor se zkrátka chtěl seznámit s prací s loutkami a dodat něco poněkud morbidního.

Bzukot vycházející z kazoo funguje jako patřičný komunikační způsob dorozumívání mezi rukavičáky, který dále podtrhuje celkovou komičnost, spolu s dalšími hudebními odkazy, jako je například broukání znělky pořadu *Pat a Mat*. Pokud divák po celou dobu přemýšlí nad tím, proč zrovna název podniku „Hostinec U Tří“, poslední výstup dokonale odpovídá. Slovní humor na závěr představení o tom, že restaurant se rozrůstá o „Second Hand“, je senzační třešničkou na dortu.

Milan Hábl

Věci hrůzné a morbidní

Pěťadvacetiminutová inscenace, po mnoha stránkách atraktivní až efektní, stojí na dvou základních principech: na metaforice rukavic, jež představují jednotlivé postavy, a na klasických postupech onoho specifického maňáskářského žánru rakvičkárny, jenž si pohrává s věcmi života a smrti s takovou lehkostí a nadsázkou, že věci hrůzné a morbidní nám náhle připadají jako něco téměř hravého, čemu se můžeme zasmát, aniž jsme podezřelí z cynismu.

Metaforiku rukavic má soubor většinou nastavenou výstižně a vtipně. Trochu záhadná je jen dvojice s kladivy: ta těžkopádně kožená pracovní rukavice je jasná; její pružovaná kolegyně už méně – je to rukavice zahradní (proč potom s kladivem?), či úplně jiná? A co je v jejích rukou kladivo? Dlouho to vypadá, že pracovní nástroj – ale proč ho má i ta, která nezatlouká, a proč poté, co je její kladivo sraženo tím větším, umírá, když postavou je ruka v rukavici? I v některých dalších případech je věcný vztah vybraných rukavic k postavám, jež představují, poněkud nejasný; k těm patří především rukavice té (těch) ústřední červené: co je „v civilu“ zač?

Co se týče žánru, soubor (či alespoň jeho vedoucí, pro niž je to již několikáté setkání s rakvičkárnou) dobře ví, že přesnost je v něm východiskem. Soubor hraje vskutku velmi přesně, všichni jsou ukáznění, vše je dokonale secvičeno – ale možná právě proto chybí jakákoli emotivnost. A hlavně: inscenace se mívá s tím, co je žánru vlastní – chybí přiměřená míra odlehčené nadsázky, díky níž bychom se mohli všem těm kruťárnám zasmát a pocítit, že zrovna teď máme i nad smrtí tak nějak navrch. Chybí-li tahle nadsázka, tenhle pocit, zůstává jen věcné utloukání, zapichování, vřesnutí, zabíjení a nakonec i to vaření v hrnci. A s tím přichází i kardinální otázka tématu. Proč a o čem se vlastně hraje. Myslím, že inscenace se minula s lapidární úsečností žánru rakvičkárny také svou délkou a strukturou lineární enumerace dalších a dalších příhod. Závěrečný fórek, že červených majitelů je trojice a po uvaření všech zabitých (rukou) si k hostinci přiotevřou ještě second-hand, to nezachrání.

Otázkou je i smysl prostorového členění paravanů na čtyři menší čtvercová a dvě větší obdélná okna. Jde snad jen o využití stávajícího paravanů z jiné inscenace?

Luděk Richter

Baví mě ruka, která dává maňáskovi sílu

Rozhovor se souborem Popcorn o inscenaci Hostinec U Tří.

Jak probíhalo zkoušení?

– Inscenace vznikla na základě různých minipříběhů, které jsme společně vytvářeli v menších skupinách.

– Na začátku bylo dané téma, podle kterého se vytvořily menší příběhy. Ty jsme pak spojovali do sebe a hledali smysl, který v sobě mají...

Zadaným tématem byl „hostinec“?

– Spíš obecně násilí.

– Ne, téma bylo „přepadení“.

Kde se vzal nápad nemít maňásky, ale jenom rukavice?

Jarka Holasová: Chodili ke mně už dlouho a na loutku ještě nesašli, tak už jsme dva roky měla nutkavou potřebu je k loutkám přivést. Baví mě ruka, která maňáskovi dává sílu. A taky když nemá hlavu, tak má gesto.

Objevili jste při zkoušení s loutkami něco, co pro vás bylo zajímavé?

Jarka Holasová: Myslím, že třeba zjistili, že je skvělý bejt na sebe napojený... V tom vedru se na sebe lepit a potit, že jo?

To je pravda, jak se tam vejdete, když je vás tolik? Jak to vypadá, kdybychom viděli představení zezadu?

Jarka Holasová: Tak se přijď podívat na druhý představení zezadu! Já jsem to zezadu ještě neviděla. (smích)

– No, jsme tam hodně namačkaní, někdo sedí, někdo klečí...

– Zakopáváme o sebe...

– Kdo zvučí, musí vidět, kdy má zvučit, máme na to domluvená různá gesta...

Jacques Joseph

Teze poroty:

Inscenácia súboru Popcorn zo ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř vyvolala v porote pozitívny ohlas. Je vynikajúcou ukážkou maňuškárskeho animačného (aj režisérskeho) schopností. Ocenili sme nielen to, že členky a člen súboru predviedli skvelé vedenie, ale aj znamenitú súhru súboru. Bolo veľkým prekvapením, keď sa ich na záver prišlo pokloniť osem. To sme dianie za paravanom ocenili dvojnásobne. Osem ľudí a šestnásť rúk sa dokonale zladilo – predviedli výborný timing, súhru, rytmus. A ešte k tomu aj schopnosť improvizácie, keď im v úvodnej scéne spadol klinec na zem a oni bez zaváhania zahrli, že ho postavy, ktoré ho mali pôvodne iba zatĺcť, hľadajú. Aj to svedčí o mimoriadnej disponovanosti súboru.

Hoci píšem o maňuškách, bábkou sa tu stávajú ruky a rukavice. Inscenačný tím premyslene pracoval so znakom, ale aj gestom. Jednotlivé postavy kriminálnej zápletky definoval druh rukavice a drobné, ale jasné a určujúce symboly (pracovná rukavica, kožená rukavica, prsteň, cigareta...)

Inscenácia vychádza z „rakvičkárny“, vynikajúco s touto inšpiráciou pracuje a to vrátane hudobnej stránky tvorenej kazoo a bubienkom. Sofistikovane bol vymyslený hrací priestor. Nehralo sa v ňom nad hlavou, ale jednotlivé scény sa odohrávali v jednom zo šiestich „okienok“ dreveného paravanu so závesmi. To evokovalo istú komiksovú vo vnímaní jednotlivých prepadení, ktoré „tie tri z hostinca“ spáchali.

Nová metoda

Je to tajný!, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř

Rozprava o metodě

Nová metoda Jarky Holasové a kolektivu tří dívek je inscenace milá, nikoliv však bez problémů, jež stojí za to pojmenovat. V oblasti dramaturgické jde především o to, jak naložit se syžetem, který je tak neuvěřitelně krátký a řídký (z podstaty, je to natažená anekdota), dokonce se nabízí otázka, jestli vůbec jde o námět vhodný pro scénické uchopení. V oblasti volených režijních prostředků je problematická nešťastná volba loutky – marionety, z principu nevhodné k bití a akrobacii. Jádro inscenace ale leží ve standardním činoherním rozehrání anekdoty. A tu je problém tematický: Holasová se se svým týmem pouští do kritiky poslušnosti vymáhané násilím tak, že předvede trestajícího anděla. Tvůrkyním jde zřejmě o odmítnutí této cesty, vedoucí v daném příběhu dokonce k sebeodstranění. V ohledávání tématu však nejsou důsledné: v úvodní scéně se především v kostýmu, ale i v záměrném využití psychosomatického typu hereček představuje rozpojení těla a duše, chtění a vůle, svobody a útisku do dvou opozičních poloh čertky a andělky. Jsou ztvárněny herečkami v tradici zobrazování této dichotomie – světlé vlasy pro ctnost, tmavé vlasy pro neřest, dokonce spojování svobodného chtění s marnivostí hrozící promiskuitou apod. Vinou neproblematizování, nezpochybnění této dichotomie, této vstupní situace se ale inscenátorky nedostanou do tématu hlouběji a zůstávají na povrchu, což jim nepomáhá řešit problematiku řídkosti syžetu a největší kvalitou nakonec zůstává setkání se sympatickými herečkami. Jde o inscenaci tematicky nedotaženou, ale o inscenaci milou, inscenaci, na níž je vidět dobrý záměr tvůrkyň, inscenaci zábavnou i překvapivou.

Jaroslav Jurečka

Andělský Rocky na scestí

Nová metoda souboru *Je to tajný!* z Jaroměře začne jako mravoličná moralita s jasně rozdanými kartami. Černě kostýmovaná čertice s divokou hřívou, žvýkačkou v puse a rebelsky roztrhanými punčochami a blond anděl v dlouhé bílé krajkové říze s velkými křídly přicházejí na scénu a připravují si půdu, resp. stůl, pro svedení boje o duši dalšího hříšníka. Dábel zkoumá, na jak pevných nohách bude život malého člověka stát, anděl dá hlavě na vnější zdání a na stůl úhledně aranžuje krajkovou dečku. Záhy se k nim přidává i ctnostně vyhlížející, do stereotypně miminkovské růžovo-modré oděná sv. Filoména, patronka dětí, a přináší dárkově zabalenou krabici, z níž se elegantně vyloupne pokojíček i s malým loutkovým nezbedou. A tady se prvotní černobílota začíná komplikovat, protože veškeré hříchy malého chlapce spočívají v tom, že je dítě – je živý, rád mlsá, hrbí se a před spaním se zapomíná pomodlit. Čertovi stačí přemotivovaného anděla jen lehce pošouchnout a ten začne „hříšníka“ usilovně napravovat. Když ovšem zjistí, že arsenál jeho tradičních prostředků, jako jsou dobrotivost, sladká něha a mírná domluva, je na dětskou přirozenost nedostatečný, ve svém svatém zápalu neváhá sáhnout k radikálnějším prostředkům – tu uštědří malé marionetce facku, tu ji nakope nebo skolí pravým hákem. Fyzické násilí zázračně zabere, chlapec začne dojídat, přestane řídit s ostatními dětmi, zklidní se a věnuje se raději knihám. Že frustrace, osamělost a chemické příručky jsou výbušná kombinace, je nabíledni...

Jaroměřská inscenace je vystavěná velmi přehledně v příběhu a uměřeně v prostředcích, s lehkou ironickou potouchlostí. Díky jisté inscenační strohosti pak i malý nápad přináší poměrně velký efekt, ať už je to zpívání ukolébavky, během kterého anděl kolíbá místo postýlky celý chlapcův pokojík, ztlouštění chlapce, jednoduše vyjádřené přilepením břicha na marionetu, nebo moment, kdy si poněkud unylý anděl v klidu sundá brýle a neposlušné loutce uštědří čelíčko. Nejlépe inscenace funguje v místech, kde pracuje s kontrastem. Jako třeba v sekvenci, kdy si doposud velmi akurátní a odměřený anděl za klasicizujícího doprovodu cembala (živý hudební doprovod sv. Filomény Pavlíny Tiché patří vůbec k nejdominantnějším složkám inscenace) začíná užívat objevování nových možností svého andělského působení a vypadá u toho trochu jako Rocky při tréninku. Inscenace by jistě mohla být jak po herecké, tak po režijní stránce dotaženější a nápaditější, rušivě na mě působilo třeba to, že se samotnou loutkou se začne hrát poměrně pozdě a dlouho mrtvě leží v postýlce, zatímco se dlouze činoherně přehrává expozice. Stejně tak se dala lépe vygradovat exploze domu, je to přece jen situace, v níž dochází k dramatickému vrcholu příběhu. Působivý byl naopak úplný závěr: sv. Filoména jako patronka dětí se do příběhu vloží, loutku čertovi s andělem odejme a předá ji divačce v první řadě s vírou, že maminka, která v publiku sedí s roztomilou, asi šestiletou holčičkou, se o ni postará lépe.

Jitka Šotkovská

Andělé a nebesa

Rozhovor s členkami souboru Je to tajný! ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř o inscenaci Nová metoda.

Povězte mi něco o vzniku inscenace.

– Každý rok se v Kuksu koná multižánrový divadelní festival Theatrum Kuks a letos bylo téma „Andělé a nebesa“, takže inscenace vznikla při této příležitosti.

Jakým způsobem jste pak s příběhem pracovaly?

– Hodně jsme o tom všechny společně diskutovaly: jaký máme pohled na ty postavy, co tím chceme říct... Takže jsme se snažily dát do toho něco vlastního. (smích)

– Hodně jsme řešily vztahy mezi postavami, kdo je vlastně ta druhá postava, ten „čert“...

– Byl to takový proces, postava čerta byla původně jiná, byl ve výsledku ten hodný, ale shodly jsme se na tom, že nám to nesedí a předělaly jsme to, aby to bylo přímočařejší.

Jak důležité pro vás byly postavy anděla a čerta?

– Spíš moc ne, je to jen prostředek sdělení. Je to o výchově, o přístupu k dětem. Jak jsou společností děti přijímané nebo nepřijímané. Jak se malé děti chovají přirozeně a jak se na to společnost dívá.

Jacques Joseph

Teze poroty:

Shodli jsme se, že na nás příjemně působil nadhled, s jakým ke svým hereckým úkolům přistoupily všechny tři herečky. Bavila nás i celková souhra souboru a přesné fázování loutkových akcí – například v momentech, kdy pohyby loutky chlapce reagovaly na údery trestajícího anděla. Ocenili jsme hudební vybavenost souboru i jeho schopnost kreativně pracovat s divadelní metaforou. Je nezpochybnitelné, že soubor do inscenace vložil hodně své energie a potenciálu. Nicméně jsme měli poněkud potíže s interpretací celkového tvaru. Nebylo nám jasné, v jaké době se příběh odehrává – andělem prezentovaná dogmata správné výchovy působila jako z devatenáctého století, zatímco studium chemie, jemuž se loutkový protagonista věnuje v poslední části představení, odkazuje spíše k současnosti. Také nám nebylo zřejmé, o co přesně anděl a ďábel usilují a kdo z nich nakonec dosáhl svého, pokud vůbec někdo. Apelativní předání loutky divákům na úplném konci tak pro nás bohužel nevyznívá tak naléhavě, jak by si soubor pravděpodobně přál.

Dva rybáři a zlatý poklad

Baribal, z. s., Praha

Tohle moře není pro rybáře

*Spíš je to zajímavé zpětně, děl velký vezír Loutkářské Chrudimi Michal Drtina v prvním čísle Zpravodaje, když doporučoval nečíst představeními v tomtéž čísle otištěná hodnocení inscenací hlavního programu od krajských porot – a měl pravdu. Zpětně jsem třeba v případě inscenace *Dva rybáři a zlatý poklad* docenil analytickou trpělivost Ludka Richtera, který v ní dešifroval hned tři potenciální témata, aby na závěr smutně konstatoval, že každé z nich zůstává jen ve slovech, nezhmotněno jednáním postav a vždy jen letmo naznačeno. Tady bych mohl svou recenzi skoro skončit, odkázat laskavé čtenářstvo na minulé číslo a pouze konstatovat, že bohužel nejsem schopen takové vstřícnosti, jakou předvedl kolega Richter, a to ani v luštění klíče, podle kterého se v inscenaci střídá projev činoherní a loutkový – já v tom žádnou logiku opravdu nenašel. A jelikož nejsem výtvarník, tak nehezkou omalovánkovou estetiku inscenace nechám zcela bez komentáře.*

Ale něco mě přece jen zarazí. Ten příběh se tváří jako pohádková moralita, v níž by vše mělo směřovat k závěrečnému poučení (proto se tak vlečou místa, kde se jen rozvláčně sdělují dějová fakta, třeba v předlouhé úvodní sekvenci rybolovu, která by se přitom dala shrnout do jediné věty „Rybáři ten den nemohli

nic ulovit“). A ono poučení sice zůstane jen ve slovech, v tom má kolega Richter svatou pravdu, ale je sděleno velmi rázně a nekompromisně – doma je nejlépe, tam se drž, nikde jinde nic nepotřebuješ! Vychází mi z toho, že rybáři, které živí moře, by na něj nejlépe neměli vyjíždět – jsou tam sice ryby, které doma nejsou, ale zase tam není bezpečno. Že logickým důsledkem je hladovění, tím už se inscenace nezabývá. Podobně v ní stereotypně varovný hlas shůry praví, že zlato člověku štěstí nepřinese – pro někoho, kdo jako oba rybáři žije stabilně z ruky do úst, je tahle „tradiční pohádková moudrost“ rada hodně hraběcí.

Počítám, že takhle to tvůrci inscenace asi nemysleli, že spíš chtěli stvořit něco obecně mile pohádkového, představený svět je koneckonců idylický, oba rybáři jsou sympatíci a jejich ženy chápavé a laskavé. Potvrdilo se ale pomnohokrát, že pohádka na divadle je nezbytně děj a jednání, nevznikne pouhým shromážděním dostatečného množství obvyklých žánrových rekvizit a milé atmosféry.

Jan Šotkovský

Na jedné vlně?

Pokud jde o inscenaci *Dva rybáři a zlatý poklad*, názorů mám hned několik.

Jeden je veskrze pozitivní: se souborem Baribal je v divadle nesmírně příjemně, jeho energie je hodně neokázalá. Nejdřív působí trochu rozpačitě interaktivní prolog, který si neumí poradit s tím, když děti na otázky odpovídají jinak než zvednutím ruky, ale pak se za vydatné podpory pohodového kytarového hudebního doprovodu rozhostí zvláštně kolébavá atmosféra. Představitelé obou rybářů mají v sobě jakousi mimořádnost a hravost a celé to působí dojmem, že se i soubor sám svým vyprávěním dobře baví. A že se přitom nebere kdovíjak vážně a nebojí se poetiky záměrné ledabylosti.

Jenomže hodně ledabylá je inscenace i dramaturgicky – a to už se záměrnou poetikou asi úplně do důsledku vysvětlit nedá. O čem to vlastně celé je? Proč se tenhle příběh vypráví? Směřuje asi ke dvěma ponaučením: ženy musejí zjistit, že jim k životu stačí málo, a muži zase, že chamtivost k ničemu dobrému nevede. Jenomže na to obojí má příběh mnoho docela zbytečných peripetií: k čemu je například dobré, že rybáři ztroskotají, když se potom jejich člun bez tak zase vynoří a dá se na něm beze všech problémů prchat před příšerou? A navíc tu všechno opravdu hodně dlouho trvá – což ovšem v jistou chvíli začne naopak spoluutvářet svébytnou poetiku kusu, když se odhalí, že úplně jakákoliv jednoduchoučká situace se dá dvě minuty dokola zpívat na melodii *What Shall We Do With a Drunken Sailor*. Mistry to až upomíná na repetitivní minimalismus Divadla Kámen (– to je taky z Karlína. Náhoda?).

V úhrnu: není to podívaná bez problémů, ale ještě víc to není podívaná bez půvabu. A rozhodně je to dobrý důvod se na další setkání s Baribalem těšit!

Michal Zahálka

Zlaté srdce je cennější než všechny poklady

Rozhovor s Evou Černou a Vojtěchem Otčenáškem, členy souboru Baribal z.s.

Jaké je v současnosti složení vašeho souboru? Jak se podílíte na tvorbě?

V našem souboru je v současné době pět členů. Hrajeme v karlínském Sokole a děláme kulturní vložky ke sportovním představením pro děti. Na tvorbě představení a na režii se podílíme všichni. Loutky si také vyrábíme sami.

Měli jste při tvorbě představení nějakou předlohu? Co vám bylo inspirací?

Inspirovali jsme se knížkou Martiny Drijverové *Příšerné bytosti žijící ve vodě*. V té jsou všechny mořské příšery od sirén po mořské hady a draky. Příběhy vychází z poznatků námořníků, kteří si zážitky z moře všelijak upravovali. Je zajímavé dozvídat se, jak si dříve vysvětlovali to, co zrovna viděli. Knížka je navíc hezky napsaná. Na základě příběhů jsme tedy vytvořili vlastní mořskou příšeru.

Mořská příšera je tedy inspirována knižní předlohou, jak ale vznikl samotný příběh?

Je to čistě autorská pohádka, vymyšlená námi.

Čím bylo určeno, kdy v představení používáte plošné loutky a kdy běžné 3D loutky?

Plošné loutky představují to, co se děje v dálce, především v dálce na souši. 3D loutky znázorňují to, co se jim děje ve světě mořského dobrodružství, to, co prožívají, včetně fantazii.

V představení jsou vedle loutek i živí herci, pracujete s jejich zapojováním i v dalších vašich představeních?

Tím že děláme prosokolské divadlo, máme rádi, když je někdo s dětmi na scéně, organizuje je, usazuje a povídá si s nimi.

Na závěr se zeptám, co je pro vás onen zlatý poklad?

Zlatý poklad je právě domov, láska a zlaté srdce, které je cennější než všechny zlaté poklady.

Františka Benešová

Teze poroty:

Soubor Baribal se ve své inscenaci *Dva rybáři a zlatý poklad* orientuje na rodinné publikum, které oslovuje spontaneitou a humorem. Je zřejmé, že aktéři si pobyt na jevišti užívají a hraní je baví.

Porota považuje za poměrně problematickou dramatickou linku inscenace. Na začátku je nám nabídnuto, že uvidíme příběh dvou rybářů a jejich žen. K naplnění tohoto příslibu však nedojde. Ženy jsou pouze epizodické postavy, které nedostanou větší prostor k jednání. Také samotný příběh dvou rybářů nedostal katarzi. Možná by k takovému naplnění mohlo pomoci, kdyby se od sebe postavy více charakterově lišily a zároveň by bylo zdůrazněné jejich prozření na konci příběhu. V množství mluveného textu se občas ztrácely důležité informace, které nebyly dostatečně akcentované.

Přes naši snahu se nám nepodařilo rozklíčovat důvody k využití různých typů loutek a živých herců. Zároveň porota oceňuje klíčový scénografický nápad s převrácením ostrova na loď. Možná si tím ale tvůrci zkomplikovali prostorové řešení ostatních scén a to především živých výstupů, které se odehrávaly ve stísněném prostoru.

Živý hudební doprovod podporoval atmosféru a dalo by se říci, že to byl samostatný vypravěčský part.

Všechny potěšila nápaditá scéna, kde rybáři vytahují zlaté předměty z moře a vtipně je komentují.

Žaba

Max, Dramatická školička, Svitavy

Žabí one man show

Snad nejkratší inscenací letošní Loutkářské Chrudimi byla *Žaba* v podání mladého a nadějného herce Maxmiliána Šimka, pod vedením pedagožky Jany Mandlové.

Při vstupu do sálu již na scéně stojí Max, který sleduje přicházející diváky na své čtvrté a zároveň poslední představení v rámci tohoto festivalu. Za ním se nacházejí dvě barevná prostěradla – jedno zelené, značící pevnou travnatou půdu, a druhé modré, které symbolizuje vodní plochu – přehozena přes nábytek, vytvářející prostou a efektivní hrací plochu.

Začátek představení je rámovaný chytlavou slovenskou virální písní, kterou si tvůrčí tým upravil podle svého, doplňovanou hláškou „Kvaky kváák, je to táák.“ *Žaba*, respektive puppet Kermit z dětského pořadu *Sezamová ulice*, je postupně tímto pozpěvováním otravnější a otravnější, čehož si všimají i další zvířecí postavy.

Samotného vypravěče Maxe také začne vytáčet neurvalé chování *Žaby*, a proto se rozhodne uspořádat soutěž ve skoku do vody, což by pravděpodobně mělo upovídaného tvora na

nějakou dobu zaměstnat. Akce se účastní i další bytosti, například Kocour, Klokan a Kuře,* jež jsou ve skutečném světě známy svými skokanskými dovednostmi, v tom fiktivním se jim v dané disciplíně tolik nedaří.

Tvůrčí duo inscenaci volně postavilo podle jednoho z příběhů českého spisovatele Jiřího Kahouna, známého jako autora *Včelích medvídků*. Jevištní tvar je především vystaven na situačním a slovním humoru, vycházejícím z charakteristických zvuků zvířat. Maxovi patří velký obdiv, že sám v tomto věku je schopný si po celou dobu hraní udržet vnitřní energii, kterou se mu úspěšně daří předat dál do publika.** Na Maxovu akčnost bylo radost se dívat, i díky hravosti, co vtahuje do svého hereckého projevu. Na závěr stačí dodat, že hláška „Kvaky kváák, je to táák“ se bude festivalem soudě dle reakcí publika nést ještě pár dnů, jako reálná žabí serenáda.

Milan Hábl

* Kuře, neboli Pták Buk také ze *Sezamové ulice*. (Pozn. red.)

** Během rozhovoru jsem se dozvěděl, že Max samostatně vystupuje teprve čerstvě, avšak už má řadu další námětů na jiné inscenace.

Kvááák. Je to tááák.

V rámci inscenace *Žaba* se na ploše několika minut seznámíme s žábou, která neustále dokola kváká jednu repliku, a následně jsme svědky toho, jak vypravěč Max uspořádá soutěž ve skákání, aby se žáby zbavil. Žába je znázorněná mapetem a mladý loutkář ji ovládá s přehledem, nechybí různé technické drobnosti, které postavě dodávají vtip. Ve srovnání s žábou bylo práci s ostatními loutkami zjevně věnováno o trochu méně pozornosti (byť skleslý klokan je zahráný skvěle!), to však není příliš velký problém, neboť se jednoznačně jedná o postavy vedlejší. Jediné, co mi přišlo trochu škoda, bylo hlasové zpracování kuřete, které působilo ve srovnání s výraznou stylizací žáby poněkud nijaké. Chápu, že celá inscenace stojí právě na otravnosti žáby, i tak si ale myslím, že by prospělo najít pro kuře sice ne otravnou, ale přeci jen výrazněji stylizovanou polohu.

Na inscenaci je však po mém soudu nejvíce třeba ocenit výkon samotného Maxe, který celou drobníčku táhne sám. Ovládá loutky, vypráví příběh, zpívá a cappella, to vše se suverénním přehledem. Žába působí od samého počátku inscenace skutečně otravně, ale to, co snad může napřed působit jako přehnaný afekt, se vzápětí ukáže být záměrem, ba přímo tématem inscenace. Věřím, že výkon mladého herce, který stojí takto sám před publikem, se může představení od představení lišit, avšak na tom, které jsem viděl já, zvládnul projev publikum strhnout, dobře zahrát otravnost žáby, a přitom nesklouznout do laciného podbízení se, čehož si velmi cením.

Jacques Joseph

Původně měla být Žaba jen jednorázové vystoupení

Rozhovor s Maxmiliánem Šimkem a Janou Mandlovou, autory inscenace *Žaba*.

Jaký byl první impuls ke zrodu *Žaby*?

Maxmilián Šimek: Já jsem jednou přišel do Dramatické školičky s plyšákem žáby, kuřete, a ještě dalšími loutkami. Zkusil jsem s nimi hrát několik kratších výstupů a Mandličce* se to líbilo natolik, že řekla, že by z toho mohla vzniknout nějaká inscenace. Zkusili jsme najít knížku o žábě, což se nám povedlo, a následně jsme si z příběhu vybrali pár svých věcí. Postupně jsme *Žabu* ještě dál rozvíjeli a přidávali si něco dalšího.

Jana Mandlová: Původně měla být *Žaba* jen jednorázové vystoupení. Maxík si totiž na každou hodinu nosí jiná loutky a pokaždé vznikají různé příběhy. Když jsem viděla jeho výstup s žábou, řekla jsem mu, že by tohle mohl zahrát pro Karla Šefrnu** jako takový loutkářský vtípek pro radost. Tehdy jsme ještě netušili, jak moc se tento tvar rozvine.

Žaba má podle programu přibližně šest minut. Pohrávali jste si s tím, že byste přidali další situace se žábou, aby inscenace měla delší stopáž?

MŠ: Moc ne. Shodli jsme se, že kdyby to bylo moc dlouhé, nemuseli by se diváci tolik bavit a spíš by se nudili.

JM: Za mě je délka dostatečná. Má se opravdu jednat o velmi krátký vtip. Když se vtipy natahují, postupně se vytrácí i jejich pointa, což by se rozhodně nemělo dít. Je tam důležitý timing a přesnost.

Maxi, jak se ti hraje, když jsi na scéně pouze ty?

MŠ: Mně se hraje hodně dobře. Často se mi stává, že při nějakém sportu nebo během představení, kde jsou se mnou další lidi, něco pokazím, a oni jsou na mě potom naštvaní. Nebo pokud třeba na něco zapomene někdo další, jsem pak z toho smutný, jelikož pak nejsme na sebe tolik napojení. Příběh potom může být úplně jiný. Když hraju sám a něco pokazím, mám možnost svoji chybu napravit. Ve dvou si takhle šeptat nemůžeme.

Milan Hábl

* Jana Mandlová (Pozn. redaktora)

** Uznávaný amatérský herec a loutkář spjatý se Svitavami (Pozn. redaktora)

Teze poroty:

Maxmilián z Dramatické školičky Svitavy s inscenací *Žaba* sebejistým a sympatickým způsobem obsáhl malý divadelní sál v Píppicháči.

V několika minutách nám představil příběh o neutišitelné žábě, která je uvězněná ve své hudební smyčce. Maxovi se pod citlivým pedagogickým vedením povedlo vytvořit vypointovanou loutkovou anekdotu, která má spád a baví děti i dospělé.

Porotu zaujaly vyspělé animační dovednosti mladého performerů – cit pro rytmus, precizní fázování, charakterizace jednotlivých postav...

Dalším Maxovým krokem ve vývoji by mohlo být ponoření do světa experimentů s technologiemi loutek, které by mohly být vyrobeny na míru potřebám konkrétní inscenace.

Kuse z diskuse

První rozborový seminář letošního festivalu otevřel moderátor Jakub Hulák výzvou zúčastněným, aby se drželi věčné diskuse bez osobních útoků, kterážto byla skutečně vyslyšena. Průběh diskuze byl ohlášen takto: nejprve dostanou k sdílení svých dojmů prostor diváci, poté porota a nakonec, bude-li o to mít zájem, také soubor.

Nová metoda

První probíranou inscenací byla *Nová metoda* souboru Je to tajný! z Jaroměře. Diváci-civilisti pojmenovávali téma inscenace z různých úhlů, především ale byla řeč o rodičovství a výchově, téma mezi zúčastněnými silně rezonovalo; problematizovaly se také postavy – postava čerta byla například pojmenovaná jako jediná pozitivní a vlastně „skutečně andělská“ postava, andělovi byla naopak nadělena interpretace, „že je v té práci nová a proto na to jde tak zvostra.“

Divačka, která v závěru inscenace obdržela loutku nebohého chlapce, líčila své pocity z této situace, kdy si nebyla jistá, jestli je postava mrtvá, nebo živá. Vedoucí souboru Jarka Holasová také zkraje prozradila, že se nejedná jen o autorský text, jak je avizováno ve festivalových materiálech, ale že se vychází z povídky jistého polského dramatika druhé poloviny dvacátého století, již soubor nemůže oficiálně používat kvůli nedostupným autorským právům. Tato nová informace pak odpověděla na mnoho otázek, které si kladla porota, za níž k této inscenaci přednesl příspěvek Jakub Maksymov. Akcentoval fakt, že děj kulturně nezapadá do současné české společnosti, doslova celou dobu přemýšlel, pro koho se to má hrát – a napadali ho jenom Poláci nebo mormoni.

Kromě problému cílové skupiny, tj. ke komu má inscenace promlouvat, se otvíraly i jiné dramaturgické otázky, například proč vypadá postava „čertka“ jako současná žena, zatímco „andělka“ je jako vystřižená ze sto padesát let starého obrázku; jestli se postava sv. Filomény příliš neopírá o diváckou obeznanost s legendou nebo přinejmenším s anotací, a jestli bylo možné ji pochopit ze samotné inscenace; vícekrát se také otvírala otázka, zda v zápolení zvítězil anděl či čert, zda byl výbuch úmyslný či nikoliv a jaký smysl mělo studium chemie. Obecně lze říci, že závěr inscenace byl pro mnohé – jak pro porotce, tak pro diváky-civilisty – nejasný.

I přes pochybnosti o dramaturgii tvaru se vyzdvihovalo herectví všech tří hereček, jejich autenticita a schopnost poradit si i s méně snadnými řemeslnými úkoly, jako je fázování naznačovaných úderů.

Hostinec U Tří

Druhou inscenací k diskuzi byl *Hostinec U Tří* souboru Popcorn, rovněž z Jaroměře. Rakvičkárna o krvelačných červených pacičkách byla přijata diváky-civilisty i porotci velmi pozitivně, z řad prvně jmenovaných opakovaně zaznívala slova obdivu k tomu, jak byl kus srozumitelný a sdělný i přes to, že prostředky, které herci mohli v daném tvaru použít, byly velmi omezené (dlaně, prsty, kazoo, jednoduché kostýmy na ruce a pár rekvizit).

Lenka Dzadíková ve svém příspěvku za porotu vyzdvihla pedagogickou práci vedoucí souboru Jarky Holasové, to, jakým způsobem se její svěřenci naučili ovládat náročný žánr rakvičkárny – s podstatným zdůrazněním, že přestože oceňuje kvality pedagogické práce, umělecké kvality inscenace jím nejsou zastíněny.

Slova uznání pak k souboru směřovala z mnohých úst a převážila všechny drobnosti, na které bylo místy upozorněno, např. nepříliš propracovaný zvukový plán, který by v závěru inscenace mohl být obohacen, nebo možnost řemeslně dotáhnout scénografii tak, aby měli herci více prostoru mezi rámem okna a látkou v něm.

Soubor v závěru popsal vznik inscenace od etud k pásmu až po krvavou story a také byl vysvětlen špílec s hřebíčkem: na repríze ve 13 hodin upadl v prologu hřebíček a herci museli improvizovat, dokud se nenašel. Soubor si ovšem velmi dobře všiml pobavené reakce diváků a na další repríze už byla ztráta hřebíku provedena ve stavu nazkoušeném.

Žaba

Třetí inscenací v pořadí byla kratičká, leč intenzivní hříčka *Žaba* chlapce Maxe z Dramatické školičky Svitavy. Jakkoliv diskutující viděli odlišné reprízy a měli evidentně v lecčem odlišné zážitky, celkově panovala shoda na obdivu k mladému tvůrci, který diváky zahrnul svou autentickou energií.

Hovořilo se o vzácném a funkčním akceptujícím pedagogickém přístupu, díky kterému nebyl chlapec nucen do nějaké „standardnější“ loutkárny, ale mohl si udělat, co chtěl, což umožnilo největší kouzlo inscenace, autentickou zábavu

a radost z přizvání diváků do vlastní imaginace.

Porota opatrně navrhovala, aby si Max začal vyrábět vlastní loutky, které by uměly potřebné triky, načež jsme se od jeho vedoucí Jany Mandlové dozvěděli, že už si je sám kutí a pracuje na dalších vlastních inscenacích.

Dva rybáři a zlatý poklad

Předposlední a velmi důkladně probíranou inscenací prvního rozborového semináře byli *Dva rybáři a zlatý poklad* souboru Baribal. Už v úvodní fázi debaty se otvíraly otázky po smyslu a vyznění pohádky, ale také se začaly problematizovat prostředky, které soubor při inscenování používal.

Největší rozpaky budilo nejasné střídání herců a loutek v postavách rybářů, ale rozporuplně se nahlíželo i na samotné téma, jestli bylo ponaučení z pohádky mířeno spíše k tomu, že si má člověk vážit domova, nebo k tomu, že nemá chtít příliš bohatství. Míša Homolová pak za porotu důkladně pojmenovala problém, na nějž naráželi i diváci-civilisté, totiž nevybudované postavy a vztahy mezi nimi.

Nedostatek informací o tom, jestli existují nějaké rozdíly mezi rybáři (např. který z nich je bojácnější), stejně tak nedostatek popisu jejich vztahů s manželkami (jsou vztahy identické? znají se spolu vůbec ty ženy?) pro mnohé diváky komplikovalo porozumění příběhu.

Naznačila se i kritika z feministických pozic poznamenáním, že ženy v této hře na rozdíl od mužů nemají ani jména. Nejasný a příliš složitý koncept střídání loutek a herců v rolích rybářů byl pak osvětlen souborem: od okamžiku potopení lodi se jednalo o sen, fantazii, z čehož měly vyplývat zvolené prostředky. Bohužel ani diváci, ani porotci tento postup nedešifrovali – porota upozornila na několik momentů, které vnímání této interpretace ztěžují, a navrhla možná řešení, s nimiž může soubor do budoucna pracovat.

Jarek Jurečka

Na rozborovém semináři se rozebírala i inscenace *Rapa Nui* souboru Přespolní, ale protože se dnes ještě na festivalu hraje, záznam z diskuze o tomto kuse přineseme až pondělním Zpravodajem.

PŘED PADESÁTI LETY

Půl století. To už běžela naplno tzv. „normalizace“. A taky se konala 23. loutkářská Chrudim, která byla zároveň 3. mezinárodním festivalem loutkářů amatérů. Mezi zahajovacími inscenacemi bylo *Malé loutkové varieté* pražské Říše loutek, inscenace, která v roce 1971 získala na 20. LCH rekordní počet ocenění, její záznam pořídila Čs. televize a v roce 1974 byla znovu vyslána na Chrudim, tentokrát aby v mezinárodní konkurenci důstojně reprezentovala naše loutkářství. Představení bylo úspěšně odehráno a větší část souboru odjela domů. Zbylo sedm členů, kteří se těšili, jak si teď Chrudim krásně užijí. Ale když čekali na setkání s patrony (v té době o každém souboru pečoval nějaký přidělený „patron“, obvykle místní podnik, který připravil pohoštění či program), přišlo za nimi děvče z organizačního štábu s požadavkem, aby se šli poklonit k nedalekému památníku Rudé armády. Dočkalo se však rázného odmítnutí.

Torzo souboru Říše loutek vzápětí odjelo s patronátními lesáky do Žehušické obory za bílými jely a netušili, jakou lavinu spustili. Po návratu do Chrudimi byli předvedeni před organizační štáb, kde bylo jejich počínání označeno za politickou provokaci, ze které budou vyvozeny důsledky, a byli vyzváni, aby okamžitě opustili město.

Důsledky na sebe nedaly čekat. O „provokaci“ byl informován zřizovatel souboru, pražská Městská lidová knihovna, ale také zaměstnavatelé, respektive školy všech provinilců. Ředitelka Městské knihovny dočasně pozastavila činnost souboru a všechny hříšníky ze souboru vyloučila. Delikt pak po stranické linii řešili také zaměstnavatelé a školy. Někde nad tím mávli rukou, někde to vyhodnotili jako závažný škraloup do kádového posudku, jedna studentka byla vyloučena ze školy.

Má ten příběh pointu? Většina delikventů nepřestala do souboru docházet, samozřejmě na zaplenu. A když se na Silvestra 1974 konal tradiční silvestrovský večírek, byla zlatým hřebem programu série koled parafrázujících ten chrudimský průšvih. A mimochodem: soubor za vystoupení na 23. LCH nedostal ani účastnický diplom, zato se s ním táhla pověst provokatérů a potíživců. Inu, i takovéto příběhy patří do historie našeho oblíbeného festivalu.

-vkw-

Zasáhla Loutkářská Chrudim i do života vašeho souboru nebo vás osobně?

Máte nějakou silnou vzpomínku?

Budete-li se chtít podělit, stránky Zpravodaje jsou vám otevřeny – ani se nemusí jednat o kulaté výročí.

Hurvínek na útěku!

Před několika hodinami jsme byli pražským Divadlem Spejbla a Hurvínka informováni, že místní mladistvá umělecká hvězda, Hurvínek, opustila bez jakéhokoli vědomí uměleckého vedení svou šatnu. Za jediný hmotný důkaz, který by mohl napovídat o důvodu zmizení, bychom mohli považovat nalepený papírek na zrcadle u pracovního stolu. Cítuji:

„Už mě to tu nebaví. Vůbec mi neplatí a taťulda mě mlátí. Chci za svými.“

Následně byly kontaktovány veškeré české divadelní instituce spojené s loutkami, aby neprodleně pátraly po nezletilém herci.

Několik svědků v sobotních večerních hodinách potvrdilo, že v okolí mlýna zaslechli, jak někdo s vysokým chlapeckým hlasem kritizuje absenci červeného koberce před svým příjezdem.

Další návštěvníci upozornili na gramaticky špatné graffiti u vlakového nádraží Chrudim město.

„Jestly zítra nedostanu zadara permanentku, uztříhnu si nidku.“

O průběhu celostátního pátrání vás budeme včas informovat.

Komisař Vrtáпка mladší

Credits: Kreslí Vojta Líba, píše život sám.

9.00 a 11.00	Bylo nás pět	Scéna MED / Bajka Český Těšín / 50 minut / od 5 let
10.00	Rapa Nui	Spolkový dům / Přespolní, Věšivly a Strakonice / 35 minut / od 6 let
10.00 a 13.00	Bosí rytíři	Šapitó za Divadlem Karla Pippicha / DAMÚZA, Praha / 45 minut / od 6 let
13.00 (A, B, C)	Třetí sudička	Divadlo Karla Pippicha / Loutková scéna Radost, Strakonice / 45 minut / od 5 let
14.00 (C) a 16.00 (A)	óBludy	Malá scéna Divadla Karla Pippicha / Krůty a krocani, ZUŠ Třinec / 25 minut / od 13 let
14.00 (B) a 16.00 (C)	Tak dlouho vodiš, až se loutka utrhne...	Scéna MED / RÁMUS, Plzeň / 50 minut / od 5 let
14.00 (A) a 16.00 (B)	Kérkonošská pohádka	Spolkový dům / Loutkové divadlo V Boudě, Plzeň / 45 minut / od 7 let
15.00 (A, B, C)	Perníkajda	Divadlo Karla Pippicha / Divadlo Brambůrky, Most / 40 minut / od 5 let
18.00 (A, B, C)	O kocouru, kohoutu a kose	Divadlo Karla Pippicha / Říše loutek, Praha / 50 minut / od 3 let
19.00	Školní výlet	Balustráda – Resselovo náměstí / Václav Bartoš, Hradec Králové / 20 minut
20.00 (A, B, C)	Veřejná diskuse	R-klub / 120 minut / od 10 let / Diskutovat se tentokrát bude o inscenacích Třetí sudička, Perníkajda a O kohoutovi, kocourovi a kose.

Pouliční loutkářský festival

10.00 – 23.00

od 3 let

Těšit se můžete na různá hudební vystoupení, koncerty, divadla, kramářské písně, workshopy, happeningy, divadelní hernu, řezbovaný kolotoč a další setkání různého druhu.

v ulicích města

výtvarné dílny

10.00 – 18.00	Dřevěná dílna Báry Hubené	Bára Hubená / za Divadlem Karla Pippicha
10.00 – 12.00	Loutky z dílny „Co dům dal“	Alena Galambicová / Slavoj Divadla Karla Pippicha